

UDSKRIFT
AF
HØJESTERETS DOMBOG

142/1996

Rigsadvokaten

mod

E

I tidligere instanser er afsagt dom af Retten i Aalborg den 31. marts 1995 og af Vestre Landsrets 2. afdeling den 30. november 1995.

I denne sag blev af H Ø J E S T E R E T fredag den 12. september 1997 afsagt følgende

D O M:

Vestre Landsrets dom er anket af Rigsadvokaten, der har gentaget påstanden om frifindelse for betaling af erstatning udover det allerede ydede beløb på 16.750 kr. og subsidiært nedlagt påstand om betaling af et mindre beløb end 43.250 kr.

Den erstatningssøgende, E , har gentaget sine påstande.

I pådømmelsen har deltaget syv dommere: Kardel, Hermann, Wendler Pedersen, Blok, Jørgen Nørgaard, Børge Dahl og Lene Pagter Kristensen.

Højesterets bemærkninger.

Den foreliggende situation, hvor E har afsonet en allerede udstået straf, er ikke omfattet af retsplejelovens § 1018 a - § 1018 d. Godtgørelsen må fastsættes i medfør af erstatningsansvarslovens § 26, men findes at burde udmåles med udgangspunkt i de administrativt fastsatte standardtakster for godtgørelse efter de nævnte bestemmelser i retsplejeloven.

Det forhold, at en frihedsberøvelse eller en anden straffeprocessuel eller strafferetlig foranstaltning ikke alene har været uberettiget, men har savnet hjemmel og derfor må karakteriseres som ulovlig, kan ikke i sig selv begrunde en forhøjelse i forhold til standardtaksten.

Det må lægges til grund, at E's psykiske tilstand forud for den ulovlige frihedsberøvelse var dårlig, og at dette havde sammenhæng med omstændighederne i forbindelse med hans fængselsophold i Irak og Syrien. Det må på denne baggrund antages, at den ulovlige frihedsberøvelse har været ekstraordinært belastende for ham. Højesteret finder derfor, at der foreligger sådanne ganske særlige forhold, at der er grundlag for forhøjelse i forhold til standardtaksten, jf. herved Højesterets dom i Ugeskrift for Retsvæsen 1997, s. 776. Godtgørelsen findes passende at kunne fastsættes til 30.000 kr.

Der tilkendes herefter E 13.250 kr. udover det administrativt ydede beløb på 16.750 kr.

Thi kendes for ret:

Anklagemyndigheden skal inden 14 dage efter denne

højesteretsdoms afsigelse betale 13.250 kr. med procesrente
fra den 18. oktober 1994 til erstatningssøgende

E .

Statskassen skal betale sagens omkostninger for alle
instanser.

--ooOoo--

Udskriftens rigtighed bekræftes.

Højesteret, den 12. september 1997.

Annika Niebly

overassistent

D O M

afsagt den 30. november 1995 af Vestre Landsrets 2. afdeling
i ankesag S-1160-95

Anklagemyndigheden

mod

E

Den indankede dom er afsagt den 31. marts 1995 af retten i
Aalborg, 4. afdeling.

Også for landsretten er sagen behandlet under medvirken af
domsmænd.

Anklagemyndigheden har gentaget påstanden om frifindelse for
betaling af erstatning, udover det allerede ydede beløb på
16.750 kr.

Erstatningssøgende har påstået godtgørelsen forhøjet, prin-
cipalt til 120.000 kr., subsidiært til 67.000 kr., og mere
subsidiært til et mindre beløb fastsat af retten.

I forbindelse med dommen over erstatningssøgende af 15. febru-
ar 1994, var erstatningssøgende frihedsberøvet fra den 6. ja-
nuar til den 15. februar 1994. Anholdelsen af erstatnings-
søgende med henblik på afsoning fandt sted den 7. september
1994.

Erstatningssøgende blev ved retten i Aalborgs dom af 24. april
1995 for overtrædelse af straffelovens § 119 og § 266 dømt til
ambulant behandling i psykiatrisk sygehus eller afdeling med
tilsyn af kriminalforsorgen, således at der af kriminalfor-
sorgen i forbindelse med overlægen kan træffes bestemmelse om
indlæggelse.

I anledning af en senere rejst sigtelse har anklagemyndigheden indhentet en erklæring af 25. oktober 1995 fra overlæge

Aalborg Psykiatriske Sygehus. Af erklæringen fremgår blandt andet:

"Fra den 15.06 til den 25.08.1995 har E stabilt passet den ambulante behandling. Hans tilstand har gennemgående været præget af hans personlighedsforstyrrelse, som ytrer sig ved en meget lav frustrationstærskel og en meget ringe impuls-kontrol. Desuden er han i udtalt grad tilbøjelig til at projicere sin vrede og frustration ud i omgivelserne, ofte i en så udtalt grad, at der bliver tale om sindssygelige symptomer i form af forfølgelsesforestillinger (paranoia)....

Det har således i det hidtidige ret korte forløb vist sig, dels at der reelt er en mulighed for at hjælpe ham og påvirke hans psykiske tilstand ved hjælp af medicin og ved hjælp af samtalerne, dels har det vist sig, at behandlingen kan være lidt vanskelig at gennemføre, men dermed ikke sagt at det ikke er muligt, eftersom de almindeligt til rådighed stående midler jo endnu ikke har været bragt i anvendelse.

....."

Parterne har i det væsentlige gentaget deres procedurer for byretten.

Erstatningssøgende har endvidere anført, at da frihedsberøvelsen var ulovlig, er der sket en krænkelse af grundlovens § 71 og af Den Europæiske Menneskerettighedskonventions artikel 5, og at disse forhold må tages i betragtning ved fastsættelsen af størrelsen af erstatningen.

Landsretten udtaler:

Af de grunde, der er anført af byretten, tiltrædes det, at den ulovlige frihedsberøvelse har været særligt belastende for erstatningssøgende. Under disse omstændigheder tiltrædes det endvidere, at godtgørelsen er fastsat til 60.000 kr.

Landsretten stadfæster derfor dommen.

T h i k e n d e s f o r r e t :

Den indankede dom stadfæstes.

Det offentlige skal betale sagens omkostninger for landsretten.

Den idømte erstatning skal betales inden 14 dage.

Kristian Petersen

Lilholt

John Lundum
(kst.)

cfr. -----

Uden betaling.

Udskriftens rigtighed bekræftes.

Vestre Landsret,

Viborg, den 12. december 1995.

Birgitte Nielsen
Birgitte Nielsen

retssekretar.

kl/3

UDSKRIFT AF DOMBOGEN
FOR
RETTE N I AALBORG

Den 31. marts 1995 blev ved retten i Aalborg, 4. afdeling, i

SS nr. 24/1995

E

cpr.nr.

mod

Anklagemyndigheden

afsagt følgende

D O M :

Erstatningssøgende E blev den 15. februar 1994 idømt 3 måneders fængsel, hvoraf 60 dage blev gjort betinget. Erstatningssøgende var i forbindelse med sagen varetægtsfængslet i 40 dage. På grund af en fejl hos politiet afsonede erstatningssøgende senere yderligere 30 dages fængsel, og spørgsmålet under denne sag, der i medfør af retsplejelovens § 1018 f er behandlet i strafferetsplejens former med medvirken af domsmænd, er, hvor stor en erstatning, der skal tillægges erstatningssøgende for afsoningen af ekstra 30 dages fængsel.

Erstatningssøgende har principalt påstået anklagemyndigheden dømt til at betale kr. 120.000,00, subsidiært kr. 67.000,00, og mere subsidiært et mindre beløb, med tillæg af sædvanlig

procesrente fra den 18. oktober 1994 til betaling sker, alt med fradrag af kr. 16.750,00.

Anklagemyndigheden har påstået frifindelse for betaling af erstatning udover det ydede beløb på kr. 16.750,00.

Erstatningssøgendes påstande fremkommer således:

Principalt 30 dage á kr. 4.000,00	kr. 120.000,00
Subsidiært 4 x kr. 16.750,00	kr. 67.000,00

Anklagemyndigheden har i overensstemmelse med de efter retsplejelovens § 1018 a gældende administrative takster opgjort erstatningen således:

1. døgn	kr. 3.700,00
29. døgn á kr. 450,00	kr. 13.050,00
Ialt	kr. 16.750,00

Sagens nærmere omständigheder er følgende:

Den 15. februar 1994 blev erstatningssøgende ved Retten i Aalborg, 7. afdeling, for overtrædelse af straffelovens § 245 og våbenloven idømt 3 måneders fængsel, hvoraf 60 dage blev gjort betinget. Ved strafudmålingen har retten på den ene side taget hensyn til angrebets farlighed, men på den anden side til baggrunden for tiltaltes handling, og til hans dårlige psykiske tilstand. Erstatningssøgende var under sagen frihedsberøvet fra den 6. februar 1994 frem til domsafsigelsen. Erstatningssøgende ankede dommen, men frafaldt senere anken.

Den 25. august 1994 indkaldte Politimesteren i Aalborg erstatningssøgende til at møde den 5. september 1994 til afsoning af 30 dages fængsel i henhold til dom af 15. februar 1994. Erstatningssøgende mødte ikke, og han blev den 7. februar 1994 kl. 02.30 anholdt, og afsonede herefter 30 dages fængsel. I forbindelse med indberetning af afsoningen opdagede politiet, at der var sket en fejl, og erstatningssøgende blev den 12. oktober 1994 indkaldt til møde den 18. oktober 1994, hvor er-

statningssøgende fremsatte et krav om erstatning. Ved skrivelse af 4. november 1994 fremsatte erstatningssøgendes advokat et krav på kr. 100.000,00. Ved skrivelse af 21. november 1994 meddelte Rigsadvokaten, at man kunne yde en erstatning på kr. 16.750,00 i overensstemmelse med sædvanlige takster, og beløbet blev ved modregning i sagsomkostninger betalt den 30. november 1994. Der var yderligere korrespondance, men Rigsadvokaten fandt ikke grundlag for at yde yderligere erstatning. Erstatningssøgendes advokat begærede ved skrivelse af 2. januar 1995 kravet indbragt for retten i medfør af retsplejelovens § 1018 f, hvilket skete ved Statsadvokatens tilkendegivelse af 10. januar 1995.

Der blev forud for dommen af 15. februar 1994 foretaget en personundersøgelse af erstatningssøgende, og af erklæring af 19. januar 1994 fra Kriminalforsorgen i Aalborg fremgår bl.a.:

" Sigtede boede i hjemmet frem til 1990. Efterfølgende var han soldat i den irakiske hær, men blev hjemsendt på grund af sygdom efter knap et år. I 1991 - umiddelbart efter golfkrigen - deltog sigtede i et oprør mod regeringen i Irak. Han blev herunder skudt i maven, blev pågrebet og fængslet. Efter at have været udsat for tortur, formåede han efter 3-4 måneders fængselsophold at flygte fra fængslet, ud af Irak til Syrien, hvor han i Damaskus blev pågrebet af myndighederne og fængslet påny med henblik på udlevering til Irak. Sigtede var fængslet i Syrien i 1 år og 10 måneder. FN-personale på stedet forhindrede udleveringen til Syrien, og sigtede kunne indrejse til Danmark i OKT 1993 som kvoteflygtning gennem FN og havde asyl ved ankomsten.

Sigtedes moder og en søster blev i Irak beskyldt for medvirken til sigtedes flugt fra fængslet i Irak, hvorfor de blev henrettet ved hængning i APR 1993.

Sigtede blev i 1977 gift med en nu 57-årig kvinde. De har en søn på 14 år. Hustru og søn bor i Irak. Hustruen blev af de irakiske myndigheder tvunget til skilsmisse for 2-3 mdr. si-

den, idet sigtede i Irak betragtes som landsforræder. Sigtede har dog god kontakt til hustru og søn pr. brev og tlf. Han søger familiesammenføring, hvilket forhindres af de irakiske myndigheder.

.....

Sigtede føler sig fysisk rask og arbejdsduelig. Han oplyser, at han er psykisk ~~syg~~ og er ordineret medicin af sin læge, idet han ikke kan falde i søvn om aftenen. Sigtede angiver sygdommens opståen som følge af henrettelsen af moderen og søsteren, skilsmissen og adskillelsen fra hustru og barn, hans hjem i Irak er jævnet med jorden af en bulldozer og hans og hans lastbil er brændt. Sigtede oplyser, at hans læge har anbefalet psykologbehandling, hvilket dog ikke er nået iværksat.

Sigtede oplyser, at han dagligt for at kunne sove til natten indtager 6-7 øl eller op til ½ flaske spiritus. Han føler sig efterhånden afhængig af at drikke spiritus for at kunne sove. Sigtede nægter ethvert forbrug af euforiserende stoffer
..... "

Erstatningssøgende blev senere sigtet for i juli 1994, at have fremsat mordtrusler mod en navngiven person, og i denne anledning udfærdigede overlæge, dr. med. Aalborg Psykiatriske Sygehus, den 20. oktober 1994 (ud fra oplysninger før afsoningen i september og oktober 1994) en erklæring vedrørende erstatningssøgende, og heraf fremgår bl.a.:

" Nuværende psykiske lidelse strækker sig år tilbage. Initialt, da han kom til Danmark i november 1993, følte han det som en stor befrielse, men efterfølgende følte han sig meget ensom, tiltagende generet af mareridtsagtige drømme, hvor han genoplever scener fra fængsler, m.v. Om dagen er der indimellem flashbacks med hurtigere, angstprovokerende billeder. Har svært ved at koncentrere sig, bliver let opfarende, og har meget let ved at mistolke, hvad der sker omkring ham. Ved årsskiftet var han på Flygtningehjælpen involveret i en sag,

hvor han angreb en behandler med kniv. Han fortalte, at han følte sig truet, og at behandleren måtte være en spion fra Irak, der ville hente ham tilbage. Han blev efterfølgende dømt, har siddet varetægtsfængslet 6 uger og fik en dom på 30 dage, som han dog siden har anket.

Han blev indlagt på Aalborg Psykiatriske Sygehus første gang den 17.03.94 af egen læge akut på grund af suicidal adfærd og paranoide symptomer. Under indlæggelsen fremtrådte han dels med symptomer forenelige med posttraumatisk stress-syndrom, dels med let vakt aggressivitet, emotionel labilitet, paranoide misfortolkninger, herunder giftfrygt, og oplevelsen af at være forfulgt. Under indlæggelsen fremsatte han adskillige trusler, herunder trussel om at sætte ild på Flygtningehjælpen og skade navngivne personer der. I sin beskrivelse af relationen til Flygtningehjælpen og medarbejdere der er han meget skiftende, men den dominerende attitude er devaluering, bagatellisering og fornægten. Under indlæggelsen fik patienten antipsykotisk medicinering (cisordinol), og trådene blev redt ud. Det paranoidt psykotiske klingende af. Han blev udskrevet efter et par måneder, men uden at der var opnået en ordentlig arbejdsalliance med ham, og der var sågar kommet en sag mere omkring anmeldelse af tyveri på hans daværende bopæl i den periode, hvor han var i fængsel.

Patienten blev genindlagt den 06.07.94, og var på indlæggelsestidspunktet i betydelig affekt. Han var bange for, at han ville komme til at myrde en navngiven person, og hvis det ikke lykkedes, da ville han begå selvmord. Han vedkendte sig truslerne mod den navngivne person, men skiftede dog siden forklaring, benægtede nu mordtruslerne og fremførte i stedet, at det blot var en måde, man formulerede sin verbale vrede på i hans kultur, m.v. Om baggrunden for vreden mod den navngivne person sagde han bl.a., at han jo havde et jødisk fornavn, og da der var en historisk konflikt mellem jødedommen og islam, var det meget naturligt, at han måtte hade den anden. Men iøvrigt følte han sig snydt og bedraget og dårligt behandlet.

Affekten klingede af efter kortere tid, og efter nogen overtalelse genoptog patienten sin antipsykotiske medicinering (cisordinol). I rolig fase kunne han fortælle, at han gennem længere tid konstant havde hørt stemmer, og at de generede ham, men at han ikke rigtigt fik fat på, hvad det var, stemmerne sagde. Fortalte også, at han gennem lang tid havde haft en fornemmelse af at blive forfulgt, og at det var vanskeligt for ham at være et sted, hvor han ikke havde den oplevelse. Han mente også, at vi på en eller anden måde samarbejdede i en form for komplot med medarbejdere fra Flygtningehjælpen, og at vi på den måde var imod ham. Som et eksempel på hans konkrete tankegang kunne han f.eks. sige: "Jeg får det bedre, hvis håret bliver klippet af, så min hjerne kan få bedre luft", og så lod han sig klippe ganske kort.

Der kom endnu engang nogenlunde ro over det hele, han acceptere sin medicinering. Han havde dog svært ved at holde aftaler, og der skulle derfor en betydelig grænsesætning til, herunder tvangstilbageholdelse, for at det overhovedet kunne lykkes, at han kunne have afgrænsede friheder under indlæggelsen.

På tidspunktet for udskrivelsen medio august 1994 var han påny fuldstændig apsykotisk. Aftalen om efterbehandling var på en sådan måde, at han i de næste måneder skulle have karantæne i forhold til Flygtningehjælpen, og at medicinadministrering indtil videre skulle gå gennem egen læge.

.....

Indtryk:

Det drejer sig således om en 44-årig irakisk flygtning, der fik asyl og varig opholdstilladelse fra ankomsten til Danmark november 1993. Han har symptomer forenelige med posttraumatisk stress-syndrom og i form af mareridt, flash-backs, koncentrationsbesvær, emotionel labilitet og mistænksomhed.

Han har i udtalt grad projiceret sin vrede og afmagt ud i an-

dre. Det gik ud over en medarbejder på Flygtningehjælpen ved årsskiftet, hvor der var knivstikkeri, og siden blev han dømt og har afsonet.

Har to gange været indlagt på Aalborg Psykiatriske Sygehus
Der har begge gange været forbigående produktive psykotiske symptomer. På tidspunktet for de trusler mod navngiven person, han er sigtet for, må det skønnes, at han har været produktivt psykotisk og således at henregne til straffelovens § 16, stk. 1, 1. punktum, såfremt han dømmes for det påsigtede.

På baggrund af de erfaringer, vi har haft under indlæggelse og behandling, hvor det produktivt psykotiske er klinget af, og på baggrund af, at tingene er smuldret igen, da han blev udskrevet, kan peges på, at den mindst indgribende foranstaltning, såfremt han dømmes, må være en dom til ambulant psykiatrisk behandling, således at han af overlægen i forbindelse med kriminalforsorgen kan genindlægges. Det kunne endvidere overvejes som mere hensigtsmæssig behandling at søge ham overflyttet til RCT i Haderslev eller København".

På foranledning af erstatningssøgendes advokat, har læge
Aalborg, den 9. november 1994 udfærdiget en erklæring vedrørende erstatningskrævende, og heraf fremgår:

"Jeg har 08.11.94 talt med E gennem tolk .

Gennem tolken får jeg oplyst, at under fængslingen havde E det psykisk særdeles dårligt. Han havde dødsønsker og følte panik. Han følte, at nogle ville kvæle ham og oplevede åndenød. Han følte det overmåde pinagtigt at være låst inde i et lille rum 24 timer i døgnet, og det mindede ham om torturrum i Irak, som han har oplevet. Han siger "Jeg er helt færdig".

Om perioden efter fængslingen får jeg oplyst, at E har store problemer, specielt om natten. Han er hele tiden bange for

at nogle skal banke på døren for at tage ham med igen. Af samme grund er han bange for at sove i sin bolig, men sover ofte på banegården eller hos venner. Han oplyser, at i sidste uge har han tre gange overnattet på banegården fordi han er bange for at blive hentet af politiet. Søvnene er forstyrret. Han kan vågne op og råbe, føle sig som skør. Har mareridt, hvor han oplever at én prøver at kvæle ham med et tæppe. Føler ofte et pres på brystet om natten når han ikke kan sove. Har ofte mareridt om fængselsophold og tortur i Irak. Vågner ofte om natten med et ryk og tror, at politiet er efter ham. Når han skal ud af sit værelse, banker han sommetider på døren, fordi han tror at han er i fængsel. Han tænker på fængslingen 24 timer i døgnet og genoplever den igen og igen.

Ovennævnte klager fremkom E også med ved en konsultation 21.10.94. Jeg ville da indlægge ham på psykiatrisk sygehus, men det viste sig at han ikke mødte op, fordi han ikke vil indlægges på lukket afdeling. Dette var en direkte følge af den nylige uberettigede fængsling.

Der er ikke tvivl om at fængslingen har været en meget dramatiserende oplevelse for E. Dels pga. indespærringen i et lille rum og ikke mindst fordi han har oplevet (med gode grunde) fængslingen som helt uforståelig og uberettiget. Der er heller ingen tvivl om, at han nu efter fængslingen har en række sårdeles pinefulde psykiske symptomer, som direkte er fremprovokeret af fængslingen. Disse symptomer vil naturligvis kunne blege af med tiden, men jeg vil skønne, at han er påført varig psykisk mén".

Erstatningssøgende har nærmere til støtte for sin erstatningspåstand anført, at der er begået fejl i forbindelse med frihedsberøvelsen af erstatningssøgende, så kravet kan ikke fastsættes i overensstemmelse med de efter retsplejelovens § 1018 a gældende administrative takster, men må af hensyn til karakteren af den begåede fejl fastsættes væsentlig højere. Erstatningen skal endvidere være væsentligt højere, da der skal tages hensyn til erstatningssøgendes personlige situation, der

medførte, at afsoningen blev særdeles belastende, og at erstatningssøgende fik alvorlige psykiske problemer under og efter afsoningen.

Anklagemyndigheden har til støtte for din frifindelsespåstand anført, at indgrebets karakter ikke giver anledning til, at erstatningen fastsættes højere end de efter retsplejelovens § 1018 a gældende administrative takster, da indgrebet overfor den forurettede er det samme, uanset om forholdet er omfattet af § 1018 a eller § 1018 h. Det bestrides, at erstatningssøgendes psykiske situation er blevet forværret ved afsoningen af de 30 dages fængsel, samt at der foreligger andre forhold, der kan give anledning til, at der skal ydes erstatning, der overstiger de i efter retsplejelovens § 1018 a gældende administrative takster.

Domsmandsrettens bemærkninger:

Det lægges som ubestridt til grund, at der ved en fejl af politiet er foretaget en ulovlig frihedsberøvelse af erstatningssøgende i 30 dage. Det lægges endvidere, i overensstemmelse med oplysningerne i personundersøgelsen og de udfærdigede lægeerklæringer, til grund, at erstatningssøgende, på grund af tidligere fængselsophold og tortur i Irak, før afsoningen havde betydeligere psykiske problemer, at han under afsoningen har haft det psykisk særdeles dårligt, og at han efterfølgende, i hvert fald i nogen tid, har haft pinefulde psykiske symptomer, som direkte er fremprovokeret af fængslingen. Godtgørelsen for den ulovlige frihedsberøvelse findes herefter i medfør af retsplejelovens § 1018 h, jfr. erstatningsansvarslovens § 26, at burde fastsættes til kr. 60.000,00. Der gives herefter dom for et beløb på kr. 43.250,00 med tillæg af renter, som nedenfor anført.

T H I K E N D E S F O R R E T :

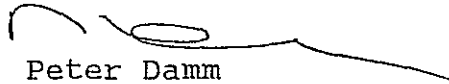
Anklagemyndigheden betaler inden 14 dage til

E

kr. 43.250,00 med

tillæg af sædvanlig procesrente af kr. 60.000,00 fra den 18. oktober 1994 til den 30. november 1994 og af kr. 43.250,00 fra den 30. november 1994 til betaling sker.

Det offentlige betaler sagens omkostninger.

Peter Damm

Domsmand

Nr. 70

Nr. 206

Udskriftens rigtighed bekræftes.
retten i Aalborg, 4. afdeling, den 31/3-95
Karen Lyng, a.w.